

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

SAYI:151	TARİH:07.09.2012	KONU: Birleştirilmiş Sınıflar Haftalık Ders Programları
ÖNCEKİ KARARIN		
SAYI:	TARİH:	

Temel Eğitim Genel Müdürlüğünün 16/08/2012 tarihli ve 12220 sayılı yazısı üzerine Kurulumuzda görüşülen **Birleştirilmiş Sınıflar Haftalık Ders Programlarının**, 2012-2013 Öğretim Yılından itibaren 1. sınıflardan başlamak ve kademeli olarak uygulanmak üzere ekli örneklerine göre kabulü,

Kurulumuzun 12/07/2004 tarihli ve 114 sayılı Kararı ekinde duyurusu yapılan Birleştirilmiş Sınıflar Haftalık Ders Programlarının, 2012-2013 Öğretim Yılından itibaren 1. sınıflardan başlayarak kademeli olarak uygulamadan kaldırılması
kararlaştırıldı.

Ömer DİNÇER
Millî Eğitim Bakanı

Prof. Dr. Emin KARİP
Kurul Başkanı

Dr. Hüseyin ŞİRİN
ÜYE

Prof. Dr. Mehmet BAYYİĞİT
ÜYE

Doç. Dr. Hatice Duran YILDIZ
ÜYE

Abdülkadir YILMAZ
ÜYE

Prof. Dr. Cengiz ALACACI
ÜYE

İbrahim BÜKEL
ÜYE

Dr. İbrahim DEMİRCİ
ÜYE

Doç. Dr. Güray KIRPIK
ÜYE

BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLAR UYGULAMASI

Birden çok sınıfın birleştirilmesiyle oluşturulmuş bir öğrenci grubuyla bir öğretmen tarafından yapılan öğretime birleştirilmiş sınıflarda öğretim denir (Köksal, 2003). Başka bir tanımla birleştirilmiş sınıflarda öğretim; farklı yaş, sınıf ve yeteneklerdeki öğrencilerin aynı grup içinde öğretim almalarıdır (Little, 1994).

Öğretim biçimi, birleştirilmiş sınıfları bağımsız sınıflardan ayıran en önemli farklılıktır. Birleştirilmiş sınıflarda öğrenciler, normal öğretimin yapıldığı bağımsız sınıflardan farklı olarak derslerin önemli bir bölümünü kendi kendilerine çalışarak ve öğrenerek geçirirler. Bu yüzden birleştirilmiş sınıflardaki öğrenciler kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu normal sınıftakilere göre daha fazla taşırlar (Fidan ve Baykul, 1997).

Bu sınıflarda öğrenciler, öğretmenlerin rehberliğinde bireysel ve gruplar halinde çalışırlar. Bu nedenle birleştirilmiş sınıflı okullar, öğrenci merkezli okullardır ve en güzel aktif öğretim ortamlarıdır (Tekışık, 2000). Sınıfların birleşmesiyle oluşan gruplarda farklı yaş, bilgi ve deneyimdeki öğrenciler bir arada olduğu için etkileşme, birbirinden öğrenme ve yardımlaşma imkânı sağlar. Öğretmensiz saatlerde öğrenciler kendi kendilerine çalıştıkları için otokontrol, araştırma yapma, kendi kendine öğrenme yetenekleri gelişir. Birleştirilmiş sınıflar iyi yönetilirse, öğrencilere yetenekli oldukları ve ilgi duydukları konularda bireysel olarak gelişme ve bireysel farklılıklarına göre eğitilme imkânı sağlar (Akbaşlı ve Pilten, 1999; Köksal, 2003).

Birleştirilmiş sınıflar uygulamasının yararlarının yanı sıra birtakım sınırlılıkları da vardır. Sınıf öğretmenliği yapanların tamamı, birleştirilmiş sınıflar uygulaması konusunda yeterli bilgi ve birikime sahip değildir (Köksal, 2005). Bu sınıflarda ilköğretim programlarında belirtilen hedeflerin tümüne ulaşabilmek güçleşmektedir. Öğretmenin derse hazırlık için harcadığı zaman ve enerji artmaktadır. Öğrencileri kendi kendilerine çalışmaya yönlendirmek ve bunu etkili biçimde gerçekleştirmek için yapılacak hazırlık çok zaman almaktadır (Köksal,2005).

Birleştirilmiş sınıf uygulamasının Türkiye dışındaki uygulaması incelendiğinde 19.yüzyılın ikinci yarısında, Kuzey Amerika ve Avrupa'da birleştirilmiş sınıflar ilkokullarda yaygın olan model olmuştur. Sanayi devrimi ve şehirleşme ile birlikte bu sistem, yerini homojen yaş ve seviyeleri içeren klasik sisteme bırakmıştır. 1960'ların sonlarında, eğitimin etkisinin artması ve kaynak yönetiminin iyileşmesiyle beraber, birleştirilmiş sınıflardan oluşan küçük okulları kaldırma girişimleri başlamıştır. Fakat 1980'lerden itibaren bu anlayış tersine dönmüş ve bu "küçük okullar" dünyanın her yerinde tekrar işlevsel hale getirilmeye başlanmıştır (Bayar, 2009). Bugün AB ülkelerinin hemen hepsinde, ABD'de, Japonya ve Kanada gibi pek çok ülkede de birleştirilmiş sınıflar uygulaması yapılmaktadır.

Türkiye’de ise sosyal, ekonomik ve coğrafi koşullar, birleştirilmiş sınıflar uygulamasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle ülkemizin tüm illerinde birleştirilmiş sınıflar uygulamasının yapıldığı okullar bulunmaktadır. MEB’in 2011–2012 eğitim öğretim yılı verilerine göre; 10.413 ilköğretim okulunda 305.201 öğrenci birleştirilmiş sınıf uygulamasına göre eğitim görmektedir. Buna göre Türkiye’deki ilköğretim okullarının yaklaşık % 35’i birleştirilmiş sınıf içeren okullardır.

Bu kadar yüksek bir oranda olan birleştirilmiş sınıf uygulamasını daha etkili ve verimli duruma getirmek için değişik dönemlerde çalışmalar yapılmış, programlar hazırlanmıştır. 2000–2001 eğitim öğretim yılına kadar “Birleştirilmiş Sınıflar Programı” ilkokul programı içinde ayrı bir program olarak yer almaktayken, 2000–2001 eğitim öğretim yılından itibaren değişikliğe gidilmiştir. Talim ve Terbiye Kurulu'nun 18.05.2000 tarih ve 122 sayılı kararıyla 2000–2001 eğitim öğretim yılından itibaren uygulamadan kaldırılan programların yerine, müstakil (bağımsız) sınıflarda uygulanan; "fen bilgisi", "sosyal bilgiler" ve "hayat bilgisi" programlarının birleştirilmiş sınıflarda da okutulması kararlaştırılmıştır.

Bu uygulama ile

1. İlköğretim okullarında aynı programın uygulanması,
2. Eğitim-öğretimde birlik ve bütünlüğün sağlanması,
3. İlköğretim okullarında program farklılığından doğan sınıf uyumsuzluklarının ortadan kaldırılması,

4. Ölçme ve değerlendirmede, üst öğrenime yönlendirmede bütünlüğün sağlanması

hedeflenmiştir (Yıldırım, 2008).

30.03.2012 tarih ve 6287 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” gereği yapılan düzenlemeyle 1, 2, 3 ve 4. sınıflar ilkokul; 5, 6, 7 ve 8. sınıflar ortaokul kapsamında yer almaktadır. Eğitim sistemindeki bu değişiklikle beraber ilköğretim kurumlarında uygulanan haftalık ders çizelgesi de yeniden oluşturulmuştur. Buna göre Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 25.06.2012 tarih ve 69 sayılı kararı ile kabul edilen İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesinin 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren 1. ve 5. sınıflardan başlanmak üzere kademeli olarak uygulanması kararlaştırılmıştır. Bu nedenle 2012-2013 öğretim yılında ilkokulların 2, 3 ve 4. sınıflarında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 20.07.2010 tarih ve 75 sayılı kararı ile kabul edilen **İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesinin uygulanmasına devam edilecek ve bu çizelge kademeli olarak uygulamadan kaldırılacaktır.**

BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLARDA ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜREÇLERİ

Birleştirilmiş sınıflarda dersler, öğretmenli ve ödevli olarak gerçekleştirilir.

Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretmenli Dersler

Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretmenin kendisinin yönettiği derslere “öğretmenli dersler” denir. Öğretmenli dersler, öğretmenin öğrencilerle doğrudan doğruya ilgilendiği saatlerdir. Öğretmenli derslerde öğretmen öğrencilere kılavuzluk eder, kazandırılmak istenen bilgi, tutum ve beceriyi kazandırıcı etkinlikleri öğrencilerle birlikte yapar (Erdem, 2006).

Bu derslerde öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmeleri güç olan, karmaşık, zor ve öğrencilerin ilk defa karşılaştıkları konulara yer verilmelidir. Önemli ve öncelikli olan konular öğretmenli derslere bırakılmalıdır.

Öğretmen bir konuyu, birkaç sınıfla ortak olarak işlediği takdirde, sınıf düzeylerini dikkate alarak; konu üzerinde her sınıfın seviyesine göre çalışmalıdır. Öğrencilerin ödevli derslerde yapacakları çalışmalara yol gösterici bir strateji takip edilmelidir ve ödevli saatlerde yaptıkları çalışmalar grupça değerlendirilmelidir.

Birleştirilmiş Sınıflarda Ödevli Dersler

Birleştirilmiş sınıflardaki öğretimin başarısı önemli ölçüde ödevli geçen derslerde öğrencilerin kendi kendine yaptıkları çalışmalara bağlıdır.

İyi bir planlama yapılarak ödevli dersler, öğrencilerin kendilerini etkin kılmalarına yarayan özel bir fırsat olarak değerlendirilmelidir.

Öğretmenin yönetiminde yapılmayan bu çalışmalar rastlantıya bırakılmamalıdır. Öğrencilere ne yapacakları ve nasıl çalışacakları konusunda örneklerle ayrıntılı bir açıklama yapılmalıdır. Öğrencilerin kendi kendilerine meşgul olacakları bu saatlerde sadece öğrendiklerini tekrarlama değil, aynı zamanda yeni öğrenmelere ve çalışmalara hazırlanma imkânı verilmelidir.

Ödevli derslerde öğrencilere verilen ödevlerin amacının, onları meşgul edip susturmak olmadığı, kendi kendilerine çalışıp bir şeyler öğrenmek ve beceriler kazanmak olduğu anlatılmalı, ele alınacak etkinlikler büyük ve küçük bütün çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamalıdır (MEB, 2000).

Ödevli derslerde verilen çalışmaların, amacına ulaşip ulaşmadığını belirlemek amacıyla, mutlaka değerlendirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde bu durum, geri bildirim alamayan öğrencide yanlış öğrenmelerin oluşmasına ve çalışmalarının değerlendirilmediğini gördüğü için yaptıklarını aksatıp tamamlamamasına neden olacaktır.

BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLARI OLUŞTURMA BİÇİMLERİ

Öğretmen Sayısı	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf
1	(1 + 2 + 3 + 4)			
2	(1 + 2)		(3+4)	
3	(1)	(2 + 3)		(4)

Tek öğretmenli birleştirilmiş sınıflarda 1, 2, 3 ve 4. sınıf öğrencileri birleştirilerek bir öğretmen tarafından okutulur. Yönetimi en zor olan birleştirilmiş sınıf biçimidir. Bu tür sınıflarda kazanımların tümü için etkinlik yaptırmak diğer sınıflara göre daha güçtür.

İki öğretmenli birleştirilmiş sınıflarda normal koşullarda 1 ve 2. sınıf öğrencileri bir grup, 3 ve 4. sınıf öğrencileri bir grup olacak şekilde birleştirilmeleri önerilir. Ancak öğrenci ve derslik sayısı gibi etkenler göz önünde bulundurularak farklı modeller düzenlenebilir (1) ve (2+3+4) ya da (1+2+3) ve (4) gibi.

Üç öğretmenli birleştirilmiş sınıflarda normal koşullarda 1. sınıf bağımsız, 2 ve 3. sınıf öğrencileri bir grup, 4. sınıf bağımsız olacak şekilde uygulama yapılması önerilir. Ancak öğrenci ve derslik sayısı gibi etkenler göz önünde bulundurularak farklı modeller düzenlenebilir (1+2) ve (3) ve (4) ya da (1) ve (2,+3) ve (4) gibi.

BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLAR HAFTALIK DERS PROGRAMLARI

Tek Öğretmenli ve Dört Sınıf Bir Arada Birleştirilmiş Sınıflar İçin Haftalık Ders Programı

GÜNLER	1, 2, 3, 4. SINIFLAR			
	1. SINIF	2. SINIF	3. SINIF	4. SINIF
PAZARTESİ	HAYAT BİLGİSİ	HAYAT BİLGİSİ	HAYAT BİLGİSİ	Fen ve Teknoloji
	Türkçe	Türkçe	Türkçe	TÜRKÇE
	TÜRKÇE	TÜRKÇE	TÜRKÇE	Türkçe
	MATEMATİK	MATEMATİK	MATEMATİK	Matematik
	GÖRSEL SANATLAR			
	Serbest Etkinlikler	Serbest Etkinlikler	Serbest Etkinlikler	YABANCI DİL
SALI	Hayat Bilgisi	Hayat Bilgisi	Hayat Bilgisi	SOSYAL BİLGİLER
	TÜRKÇE	TÜRKÇE	TÜRKÇE	Türkçe
	Oyun ve Fiziki Etkinlikler	Türkçe	Türkçe	YABANCI DİL
	Matematik	Matematik	Matematik	MATEMATİK
	OYUN VE FİZİKİ ETKİNLİKLER	Beden Eğitimi		
	Türkçe	BEDEN EĞİTİMİ		
ÇARŞAMBA	Hayat Bilgisi	Hayat Bilgisi	Hayat Bilgisi	FEN VE TEKNOLOJİ
	Türkçe	Türkçe	Türkçe	TÜRKÇE
	TÜRKÇE	TÜRKÇE	TÜRKÇE	Yabancı Dil
	MATEMATİK	MATEMATİK	MATEMATİK	Matematik
	Oyun ve Fiziki Etkinlikler	TÜRKÇE	TÜRKÇE	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
	MÜZİK			
PERŞEMBE	HAYAT BİLGİSİ	HAYAT BİLGİSİ	HAYAT BİLGİSİ	Sosyal Bilgiler
	TÜRKÇE	TÜRKÇE	TÜRKÇE	Sosyal Bilgiler
	TÜRKÇE	TÜRKÇE	TÜRKÇE	Türkçe
	Matematik	Matematik	Matematik	MATEMATİK
	Oyun ve Fiziki Etkinlikler	Müzik	Müzik	TRAFİK GÜVENLİĞİ
	SERBEST ETKİNLİKLER			
CUMA	Türkçe	Türkçe	Türkçe	FEN VE TEKNOLOJİ
	Türkçe	Türkçe	Türkçe	TÜRKÇE
	MATEMATİK	Görsel Sanatlar	Görsel Sanatlar	Serbest Etkinlikler
	Oyun ve Fiziki Etkinlikler	Serbest Etkinlikler	Serbest Etkinlikler	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
	SERBEST ETKİNLİKLER			
	SERBEST ETKİNLİKLER			

İki Öğretmenli (1-2) ve (3-4). Sınıflar Bir Arada Birleştirilmiş Sınıflar İçin
Haftalık Ders Programı

GÜNLER	1 ve 2. SINIFLAR		3 ve 4. SINIFLAR	
	1. SINIF	2. SINIF	3. SINIF	4. SINIF
PAZARTESİ	HAYAT BİLGİSİ		HAYAT BİLGİSİ	Fen ve Teknoloji
	TÜRKÇE	Türkçe	Türkçe	TÜRKÇE
	Türkçe	TÜRKÇE	TÜRKÇE	Türkçe
	MATEMATİK	Matematik	MATEMATİK	Matematik
	MÜZİK		Serbest Etkinlikler	YABANCI DİL
	GÖRSEL SANATLAR		SERBEST ETKİNLİKLER	
SALI	HAYAT BİLGİSİ		Hayat Bilgisi	SOSYAL BİLGİLER
	Matematik	MATEMATİK	TÜRKÇE	Türkçe
	Türkçe	TÜRKÇE	Türkçe	YABANCI DİL
	TÜRKÇE	Türkçe	Matematik	MATEMATİK
	OYUN VE FİZİKİ ETKİNLİKLER	Beden Eğitimi	BEDEN EĞİTİMİ	
	SERBEST ETKİNLİKLER		BEDEN EĞİTİMİ	
ÇARŞAMBA	HAYAT BİLGİSİ		Hayat Bilgisi	FEN VE TEKNOLOJİ
	MATEMATİK	Matematik	Türkçe	TÜRKÇE
	TÜRKÇE	Türkçe	TÜRKÇE	Yabancı Dil
	Türkçe	TÜRKÇE	MATEMATİK	Matematik
	OYUN VE FİZİKİ ETKİNLİKLER	Görsel Sanatlar	TÜRKÇE	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
	SERBEST ETKİNLİKLER		MÜZİK	
PERŞEMBE	HAYAT BİLGİSİ		HAYAT BİLGİSİ	Sosyal Bilgiler
	Türkçe	TÜRKÇE	TÜRKÇE	Sosyal Bilgiler
	TÜRKÇE	Türkçe	TÜRKÇE	Türkçe
	Matematik	MATEMATİK	Matematik	MATEMATİK
	Oyun ve Fiziki Etkinlikler	MÜZİK	Müzik	TRAFİK GÜVENLİĞİ
	SERBEST ETKİNLİKLER		SERBEST ETKİNLİKLER	
CUMA	OYUN VE FİZİKİ ETKİNLİKLER	Türkçe	Türkçe	FEN VE TEKNOLOJİ
	Türkçe	TÜRKÇE	Türkçe	TÜRKÇE
	MATEMATİK	Serbest Etkinlikler	Görsel Sanatlar	Serbest Etkinlikler
	Serbest Etkinlikler	TÜRKÇE	Serbest Etkinlikler	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
	Oyun ve Fiziki Etkinlikler	BEDEN EĞİTİMİ	GÖRSEL SANATLAR	
	TÜRKÇE	Serbest Etkinlikler	SERBEST ETKİNLİKLER	

Üç Öğretmenli (1), (2-3) ve (4). Sınıflar İçin Birleştirilmiş Sınıf Haftalık Ders Programı

GÜNLER	SINIFLAR			
	1. SINIF	2. SINIF	3. SINIF	4. SINIF
PAZARTESİ	HAYAT BİLGİSİ	HAYAT BİLGİSİ		SOSYAL BİLGİLER
	MATEMATİK	MATEMATİK	Matematik	MATEMATİK
	OYUN VE FİZİKİ ETKİNLİKLER	TÜRKÇE	Türkçe	TÜRKÇE
	TÜRKÇE	Türkçe	TÜRKÇE	YABANCI DİL
	TÜRKÇE	SERBEST ETKİNLİKLER		YABANCI DİL
	MÜZİK	GÖRSEL SANATLAR		GÖRSEL SANATLAR
SALI	HAYAT BİLGİSİ	HAYAT BİLGİSİ		FEN VE TEKNOLOJİ
	MATEMATİK	Türkçe	TÜRKÇE	FEN VE TEKNOLOJİ
	TÜRKÇE	TÜRKÇE	Türkçe	TÜRKÇE
	TÜRKÇE	MÜZİK		YABANCI DİL
	OYUN VE FİZİKİ ETKİNLİKLER	TÜRKÇE	Türkçe	MÜZİK
	SERBEST ETKİNLİKLER	BEDEN EĞİTİMİ		SERBEST ETKİNLİKLER
ÇARŞAMBA	HAYAT BİLGİSİ	Türkçe	TÜRKÇE	SOSYAL BİLGİLER
	MATEMATİK	TÜRKÇE	Türkçe	MATEMATİK
	TÜRKÇE	Matematik	MATEMATİK	TÜRKÇE
	TÜRKÇE	GÖRSEL SANATLAR		DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
	OYUN VE FİZİKİ ETKİNLİKLER	SERBEST ETKİNLİKLER		BEDEN EĞİTİMİ
	SERBEST ETKİNLİKLER	SERBEST ETKİNLİKLER		SERBEST ETKİNLİKLER
PERŞEMBE	HAYAT BİLGİSİ	HAYAT BİLGİSİ		SOSYAL BİLGİLER
	MATEMATİK	MATEMATİK	Matematik	MATEMATİK
	TÜRKÇE	TÜRKÇE	Türkçe	TÜRKÇE
	TÜRKÇE	Türkçe	TÜRKÇE	TÜRKÇE
	OYUN VE FİZİKİ ETKİNLİKLER	MÜZİK		TRAFİK GÜVENLİĞİ
	SERBEST ETKİNLİKLER	SERBEST ETKİNLİKLER		SERBEST ETKİNLİKLER
CUMA	MATEMATİK	HAYAT BİLGİSİ		FEN VE TEKNOLOJİ
	TÜRKÇE	Matematik	MATEMATİK	MATEMATİK
	TÜRKÇE	Türkçe	TÜRKÇE	TÜRKÇE
	OYUN VE FİZİKİ ETKİNLİKLER	TÜRKÇE	Türkçe	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
	GÖRSEL SANATLAR	BEDEN EĞİTİMİ		BEDEN EĞİTİMİ
	SERBEST ETKİNLİKLER	SERBEST ETKİNLİKLER		SERBEST ETKİNLİKLER

AÇIKLAMALAR:

1. Haftalık ders programı örnek olarak hazırlanmıştır. Öğretmen, okul ve bölge şartlarına göre değişiklik yapabilir.
2. Çizelgelerde büyük harfle yazılmış olan dersler öğretmenli dersleri, küçük harfle yazılmış olan dersler ödevli dersleri belirtmektedir.

KAYNAKÇA

1. Akbaşlı, S. ve Pilten, Ö. (1999). Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim. Mikro Yayıncılık. Konya
2. Bayar, S. (2009). Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı 4. Sınıf Öğrencilerinin Birleştirilmiş Sınıflar Hakkındaki Görüşleri: Gazi Üniversitesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı
3. Erdem, A. R.(2006) Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim (Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş3.Baskı) Ankara: Anı Yayıncılık.
4. Fidan, N. ve Baykul Y. (1997). Birleştirilmiş sınıflarda öğretim- Öğretmen kılavuzu. MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü- UNICEF. Ankara.
5. Köksal, K. (2003). Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
6. Köksal, K. (2005). Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim. Ankara: Pegam A Yayıncılık.
7. Little, A. (1994). Multi-Grade Teaching - A Review Of Research And Practice –Education Research Paper. No. 12, 1994, 63.
8. MEB. (2000). İlköğretim Birleştirilmiş Sınıflar Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Klavuz Kitabı. Ankara: MEB Yayınları,
9. Tekişik, H. H. (2000). Birleştirilmiş Sınıflı Köy Okulları Kapatılmasın. Çağdaş Eğitim Dergisi, Şubat, 262:1-3.
10. Yıldırım, M. (2008). Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında Ses Temelli Cümle Öğretimi Yöntemi İle İlk Okuma Yazma Öğretimi Sırasında Karşılaşılan Güçlükler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı